

ئەنجامدانى نوڭزى تەراوىح

چاكە و چۆنىتى و

شەرىئەتى جەماعت تىايدا

لە گەل تويژىنە وە يەكى بەنرخ سەبارەت بە

مانە وە لە مزگەوت بە مەبەستى

خوا پەرىستى (الإعتكاف)

نووسنى : شىخى پايە بەرزى ئىسلام :

محمد ناصرالدين الألبانى رحمه الله

وەرگىرانى :

مامۇستا دارا جبار كرىم

پىدا چوونە وەى :

مامۇستا عدنان بارام

لەبلا و كر لوتە كلتر

ماليهري به هشت

www.ba8.org

✉ islam_kurd_ba8@yahoo.com

☎ 07701517378

عیراقە - كوردستان - كەلار

هەمیشە لە گەلمان بن بو بەر هەمەن نوڭ

كتیبي ژماره (۱۱۳)

ﷺ

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ ... وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ... وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴾ [آل عمران : ١٠٢].

﴿ يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴾ [النساء : ١].

﴿ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِغِ اللَّهُ وَرَسُولُهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴾ [الأحزاب : ٧٠ - ٧١].

أَمَّا بَعْدُ : فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ ﷺ وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا وَكُلُّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ .

خوای گه وره له قورثانی پیرۆزدا فرموویه تی : ﴿ قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴾ [سورة آل عمران : ٣١] ، واته : ئه ی پیغه مبهری خوا ﷺ به ئیمانداران بلی ئه گهر ئیوه خواتان خووش ده ویت ، ئه وا شوینی من بکهون ، خواش خووشی ده وین ، و له گونا هه کانتان خووش ده بییت ، وه پیغه مبهری خواش ﷺ فرموویه تی : " صلوا کما رأیتمونی أصلي " (١) ، واته : به و شیوه نویژ بکهن که ده مبینن نویژ ده که م .

ئه مه و چه ن دین فرمووده ی تر که هانمان ده دن شوین که وته ی پیغه مبهری خوا بین ﷺ ، له هه موو گو فتار و کرداری کماندا ، وای ئی کردین به دوا ی زیندوو کردنه وه ی سوننه ته کانی پیغه مبهردا بگه رپین ﷺ ، و بیخهینه بهر دهستی موسلمانان .

نویژی (ته راویح) یش له په مه زاندا یه کیکه له و نویژه سوننه تانه ی که چه ن دین فرمووده ی (صحیح) ده رباره ی فهزل و خیر و چاکه ی هاتوو ، له وانه ش پیغه مبهری خوا ﷺ فرموویه تی : " من قام رمضان إيماناً واحتساباً ، غفر له ما تقدم من ذنبه " (٢) .

واته : هه رکه سیک نویژی ته راویح له شه وانی په مه زاندا بکات و باوه رپی به واجبیته ی هه بیته و چاوه پروانی پاداشته که ی بکات ، ئه وا خوای په وه ر دگار له تاوانی پینشووی خووش ده بیته .

بویه به چاکمان زانی که ئه م کتیبه خنجیلانه ، و پپسووده ی فرمووده ناسی سه رده م شیخ (محمد ناصر الدین الألبانی) - په حمه تی خوای ئی بیته - که ناو نیشانه که ی (قیام رمضان ... فضله ، و کیفیة أدائه ، و مشروعیة الجماعة فيه ، و معه بحث قیام عن الإعتکاف) ئی ناوه ، وه رگی پینه سه ر زمانی کوردی شیرین ، بو ئه وه ی هه موو چین و تو یژه کان بتوان سوودی ئی ببینن ، و په پره وه ی سوننه تی پیغه مبهری خوا بکهن ﷺ ، له م په رسته شه گه وره یه دا ، وه له کو تایی ئه م کتیبه خنجیلانه دا هه روه که له ناوه که یه ده رده که ویت ، شیخی (الألبانی) تو یژینه وه یه کی پر به پیزی نووسیوه ده رباره ی (الإعتکاف) ، واته : مانه وه له مزگه وتدا به مه بهستی خوا په رستی ، و چه ن دین فرمووده ی له و باره یه وه خسته وه ته پروو .

(١) البخاري ومسلم ، وأحمد وهو مخرج في (إرواء الغلیل) تحت الحديث : ٢١٣ .

(٢) أخرجه مسلم وغيره وعند البخاري منه المرفوع من قوله ﷺ وهو مخرج في : (صحیح أبي داود : ١٢٤١) .

ئیترا له کۆتاییدا ئه گهر راستمان پیکابیت ، ئه و له خوای گه وره وهیه ، و ته نها فه زلی ئه وه ، وه ئه گهر پیچه وانیه
 ئه وه ش بیت ، ئه و له نه فسی خه تاکار و شهیتانه وهیه ، ده پاریمه وه له خوای بهرز و بالاده ست له هه له کانمان خوش بیت ،

و داوای پاداشت ته نها له خوا ده که م ، ﴿ وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ ﴾ .

وسبحانک اللهم وبحمدک أشهد أن لا إله إلا أنت أستغفرک وأتوب إليك

وصلی الله وسلم علی محمد وعلی آله وصحبه أجمعین

وهرگیپر : ماموستا دارا جبار - که لار

نوپژى ته راويح له شهوانى رهمه زاندا

خپړ و چاكهى نوپژى ته راويح له شهوانى رهمه زاندا :

١ = دهربارهى خپړ و چاكهى نوپژى ته راويح له شهوانى رهمه زاندا دوو فهرموده مان پيگه يشتووه :

يه كه ميان : ده يگپړنه وه له (أبو هريرة) هوه رضي الله عنه كه فهرموويه تى : " كان رسول الله صلى الله عليه وسلم يرغب في قيام رمضان ، من غير أن يأمرهم بعزيمة ، ثم يقول : ((من قام رمضان إيمانا واحتسابا ، غفر له ما تقدم من ذنبه)) فتوفي رسول الله صلى الله عليه وسلم والأمر على ذلك [أي : على ترك الجماعة في التراويح] ، ثم كان الأمر على ذلك في خلافة أبي بكر رضي الله عنه ، وصدر من خلافة عمر رضي الله عنه " (١)

واته : پيغه مبهري خوا صلى الله عليه وسلم زور هانى خه لكى ددها بو نه نجامدانی نوپژى ته راويح له رهمه زاندا ، به بى نه وهى جه ختيان له سهر بكات له و فهران پى كردنه ، پاشان ده يفهرموو : هه ركه سيك نوپژى ته راويح له شهوانى رهمه زاندا بكات و باوه پرى به واجبيتى هه بيت و چاوه پوانى پاداشته كهى بكات ، نه وا خواى په وه ردگار له تاوانى پيشووى خو ش ده بيت .
پيغه مبهري خوا صلى الله عليه وسلم وه فاتى كرد و كار له سهر نه وه بوو ، وه به هه مان شيوه كار له سهر نه وه بوو له خه لافه تى (أبو بكر) رضي الله عنه ، و سهره تاي خه لافه تى (عمر) رضي الله عنه .

نه وهى تريان : فهرموده كهى (عمر) كورى (مرة الجهني) يه كه فهرموويه تى : " جاء رسول الله صلى الله عليه وسلم رجل من قضاة ، فقال : يا رسول الله ! رأيت إن شهدت : أن لا إله إلا الله ، وأنك رسول الله ، وصليت الصلوات الخمس ، وصمت الشهر ، وقمت رمضان ، وآتيت الزكاة ؟ فقال النبي صلى الله عليه وسلم : من مات على هذا كان من الصديقين والشهداء " (٢).
پياويك له هو زى (قضاة) هوه هاته لاي پيغه مبهري خوا صلى الله عليه وسلم ووتى : نهى پيغه مبهري خوا صلى الله عليه وسلم ! نايأ نه گهر شايه تى بدهم كه هيچ په رستراويك نيه شايستهى په رستن بيت جگه له (الله) نه بيت ، و توش پيغه مبهري خوايت ، و پينج فهرزه نوپژه كه شم نه نجام بدهم ، و پوژووى رهمه زانيشم گرت ، و نوپژى ته راويحيشم نه نجام دا له رهمه زاندا ، زه كاتيشم دا ؟ پيغه مبهري خواش صلى الله عليه وسلم فهرمووى : هه ركه سيك له سهر نه مه بمریت ، نه وا له گهل راستگويان و شه هيداندايه .

شهوى قه در و ديارى كردنى

(ليلة القدر وتحديدها)

٢ = وه چاكترين شهوانى مانگى رهمه زان شهوى قه دره ، له بهر نه فهرموده يه كه پيغه مبهري خوا صلى الله عليه وسلم فهرموويه تى : " من قام ليلة القدر (ثم وفقت له) إيمانا واحتسابا غفر له ما تقدم من ذنبه " (٣) .

واته : هه ركه سيك شهوى قه در زيندوو بكات هوه (پاشان بو شى پيك بكه وي ت كه نه و پوژه ببيكي ت) و باوه پرى به واجبيتى هه بيت ، و چاوه پوانى پاداشتى خوا بيت ، خوا له تاوانه كانى پيشووى خو ش ده بيت .

٣ = نه و شه وهش شهوى بيست و هه وته مه له رهمه زان له سهر ووتهى هه لبراردهى زانايان و زوربهى فهرموده كانيش له سهر نه وهن ، له ونهش فهرموده كهى (زرى كورى (حبيش) كه ده فهرموويت : " سمعت أبي ابن كعب يقول : — أو قيل له

(١) أخرجه مسلم وغيره وعند البخاري منه المرفوع من قوله صلى الله عليه وسلم وهو مخرج في : (صحيح أبي داود : ١٢٤١) .

(٢) أخرجه ابن خزيمة وابن حبان في " صحيحهما " وغيرهما بسند صحيح انظر تعليقي على " ابن خزيمة " (٣ / ٣٤٠ / ٢٢٦٢) و " صحيح الترغيب " (١ / ٤١٩ / ٩٩٣) .

(٣) أخرجه الشيخان وغيرهما من حديث أبي هريرة وأحمد (٥ / ٣١٨) من حديث عبادة بن الصامت والزيادة له والأولى منهما لمسلم عن أبي هريرة .

— : إن عبد الله بن مسعود يقول : من قام السنة أصاب ليلة القدر ، فقال أبي رضي الله عنه : رحمه الله ، أراد أن لا يتكل الناس ، والذي لا إله إلا هو إنها لفي رمضان — يلف ما يستني — والله إني لأعلم أي ليلة هي ؟ هي الليلة التي أمرنا رسول الله صلى الله عليه وسلم بقيامها ، هي ليلة صبيحة سبع وعشرين ، و أمارتها ؛ أن تطلع الشمس في صبيحة يومها بيضاء لا شعاع لها ، ورفع ذلك في رواية إلى النبي صلى الله عليه وسلم " (٤) .

واته : گويم له (أبي) ي كورى (كعب) بوو دهيووت يان پى ووترا : كه (عبدالله) ي كورى (مسعود) ده لیت : هه ركه سينك سالة كه زيندوو بكاته وه نهوا شهوى قه در ده پيكتيت !!! (أبي) فه رموى : ره حمه تى خواى لى بيت ، ويستى خه لكى كه م ته رخه مى تيدا نه كه ن به گرتنى ته نها نهو شهوه ، سويند بيت بهو كه سهى كه هيچ په رستراويك نيه شايسته ي په رستن بيت جگه له نهو نه بيت ، به راستى و بى گومان له په مه زاندايه - سويند ده خوات (إن شاء الله) ناكات - وه سويند به (الله) به راستى من ده زانم كام شه وهيه ؟ نهو شه وهيه كه پيغه مبهرى خوا صلى الله عليه وسلم فه رمانى پى كردين كه زيندوى بكه ينه وه نهو ويش نهو شهوه بوو كه به يان به كه ي بيست و حه وته مه له په مه زان ، و نيشانه كه شى نهو وهيه كه خور له بهر به يانه كه يدا در ده چيت سپييه و تيشكى كه مه ، وه نهو وته يه ي دها پال پيغه مبهرى خوا صلى الله عليه وسلم .

دروست بوونى جه ماعت له نويزه دا

(واته : نويزى ته راويج) :

مشروعية الجماعة في الصلاة (في القيام)

٤ = وه جه ماعت كردن دروسته له نويزى ته راويحدا ، به لكو چا كتره له نويزى ته نها ، له بهر پيهه ستانى خودى پيغه مبهرى صلى الله عليه وسلم بهو كار به جه ماعت ، و پوون كردنه وهى خير و چا كه كه ي نهو كرداره به ووتهى خوى ، هه ر وه كو چون له فه رموده ي (أبو ذر) دا هاتوه رضي الله عنه كه فه رمويه تى : "صمنا مع رسول الله رمضان ، فلم يقم بنا شيئا من الشهر حتى بقي سبع ، فقام بنا حتى ذهب ثلث الليل ، فلما كانت السادسة لم يقم بنا ، فلما كانت الخامسة قام بنا حتى ذهب شطر الليل ، فقلت : يا رسول الله ! لو نفلتنا قيام هذه الليلة ؟ فقال : إن الرجل إذا صلى مع الإمام حتى ينصرف ، حسب له قيام ليلة . فلما كانت الرابعة لم يقم ، فلما كانت الثالثة (٥) جمع أهله ونساءه والناس فقام بنا حتى خشينا أن يفوتنا الفلاح . قال : قلت : ما الفلاح ؟ قال : السحور ، ثم لم يقم بنا بقية الشهر" (٦) .

واته : به پوژووى مانگى په مه زان بووين له گه ل پيغه مبهرى خوا صلى الله عليه وسلم هيچ شه ويك شه و نويزى پى نه كردين له و مانگه دا ، تاكو حهوت شهوى مابوو و شه و نويزى پى كردين تاكو سى يه كى شه و پويشت ، وه كاتيك كه شهوى شه شه مى بوو شه و نويزى پى نه كردين ، وه كاتيك شهوى پينجه مى بوو شه و نويزى پى كردين تاكو نيوهى شه و پويشت ، و ووتم : نهى پيغه مبهرى خوا ! نه گه ر ته واوى شه وه كه مان بو زيندو بكه يته وه به نويز كردن ، نه ويش فه رموى : به راستى نه گه ر كه سينك نويز له گه ل پيش نويزدا بكات تاكو لى ده بيتته وه شه و نويزى ته واوى نهو شه وهى بو دهنوسريت .

(٤) أخرجه مسلم وغيره . وهو مخرج في : صحيح أبي داود : ١٢٤٧ .

(٥) يعني ليلة سبع وعشرين وهي ليلة القدر على الأرجح كما سبق ولذلك جمع النبي صلى الله عليه وآله وسلم أهله ونساءه وبذلك ترجم ابن خزيمة للحديث في (صحيحه) (٣ / ٢٣٧) .

(٦) حديث صحيح أخرجه أصحاب السنن وابن خزيمة في (صحيحه) (٢٢٠٦) وغيرهم وهو مخرج في " صلاة التراويح " (ص ١٦ - ١٧) و " صحيح أبي داود " (١٢٤٥) وله شاهد من حديث أبي هريرة في (صحيح ابن خزيمة) (٤٢٠٨) .

وه کاتیک که شهوی چواره می بوو پی نه کردین ، و کاتیک که شهوی سی یه می بوو هه موو که س و کار و خیزانه کانی و خه لکی کۆ کرده وه ، و شه و نوڙی پی کردین تا کو ترساین که (الفلاح) مان له ده ست بجیت ، پاری ده لیت : و وتم (الفلاح) چیه ؟ و وتی : پارشیوه ، ئینجا ئه وهی مابوو له مانگه که شه و نوڙی پی نه کردین .

هوی بهردهوام نه بوونی پیغه مبه ر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له سهر

جه ماعت گردن له رهمه زاندا :

٥ = نه کردنی شه و نوڙی ته راویح له لایه ن پیغه مبه ری خواوه صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به هاوه لانی به جه ماعت له ته واوی مانگه که ته نها له ترسی ئه وه دا بوو نه وه ک شه و نوڙی رهمه زانیا ن له سهر فهرز بکریت ، دواتر نه توانن ئه نجامی بدن ، هه روه کو له فه رمووده که ی (عائشة) دا هاتوو له (الصحيحين) و کتیبی تریشدا ^(٧) .
 ئه م ترسه ش رهویه وه و نه ما به وه فاتی پیغه مبه ر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دوا ی ئه وهی که خوی په روه ردگار شه ریه تی ته واو کرد ، وه به وه ش وازلی هینراوه که نه ما ، که نه کردنی جه ماعت له ره مبه زاندا ، به لام حوکه می پیشو وه خوی مایه وه که دروستی ئه نجامدانی نوڙه که یه به جه ماعت ، بویه (عمر) رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ ئه و سوننه ته ی زیندوو کرده وه ، وه که له (صحيح البخاري) و هی تر دا هاتوو ^(٨) .

دروست بوونی جه ماعت بونافرته تان :

(مشروعية الجماعة للنساء)

٦ = وه دروسته بو نافرته تان ئاماده ی ئه و نوڙه بن به جه ماعت ، هه روه که له فه رمووده که ی پیشووی (أبو ذر) دا هاتوو ، به لکو دروسته پیشنوڙیکی تاییه تیان بو دابنریت ، جگه له پیشنوڙی پیاوان ، ئه و کرداره ش جیگیر بووه له (عمر) هوه رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ له و کاته ی که خه لکی کۆ کرده وه له سهر ئه نجامدانی نوڙی ته راویح به جه ماعت به دوا ی پیشنوڙیک بو پیاوان که (أبي) ی کورپی (کعب) بوو ، و پیش نوڙی نافرته تانیش (سلیمان) ی کورپی (أبي حنيفة) ه بووه .
 له (عرفجة الثقفي) هوه ده گپرنه وه که فه رموویه تی : "کان علي بن أبي طالب رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ يأمر الناس بقيام شهر رمضان ويجعل للرجال إماما وللنساء إماما قال : فکنت أنا إمام النساء " ^(٩) .
 واته : (علي) ی کورپی (أبي طالب) فه رمانی به خه لکی ده کرد که شه و نوڙی به جه ماعت ئه نجام بدن ، و پیش نوڙیکی بو پیاوان ، و پیش نوڙیکیشی بو نافرته تان دادنا ، ده لی : منیش پیش نوڙی نافرته تان بووم .
 منیش ده لیم (واته : شیخی ئه لبانی) : ئه مه له لای من شوینه که ی ئه و کاته یه که ئه گه ر مزگه وته که فراوان بییت ، بو ئه وه ی هه ردوو پیش نوڙه که له یه کتر تیك نه دن .

^(٧) انظر سياقه وتخریجه فی " التراويح " (ص ١٢ - ١٤) .

^(٨) انظر تخریجه وکلام ابن عبد البر وغيره علیه فی المصدر السابق (ص ٤٩ - ٥٢) .

^(٩) أخرجه والذي قبله البيهقي (٢ / ٤٩٤) وأخرج الأول منهما عبد الرزاق أيضا في " المصنف " (٤ / ٢٥٨ / ٨٧٢٢) وأخرجهما ابن نصر أيضا في (قيام رمضان) (ص ٩٣) ثم احتج بهما على ما ذكرنا (ص ٩٥) .

ژماره‌ی په‌کاته‌کانی ته راویج

(عدد رکعات القیام)

٧ = وه ژماره‌ی په‌کاته‌کانیشی یانزه په‌کاته ، وه نه‌وه‌ش هه‌لده‌بزیږین که هیچی له‌سه‌ر زیاد نه‌کریت ، وه‌کو شوین که وتنیځ بۆ پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که تا‌کو له دنیا ده‌رچونی زیادی له سه‌ر نه‌کردوو ، و که پرسیاریش کرا له (عائشة) - خوی لى پازى بیټ - ده‌رباره‌ی نویژی پیغه‌مبه‌ر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له په‌مه‌زاندا ؟ نه‌ویش فه‌رموی : " ما كان رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يزيد في رمضان ، ولا في غيره على إحدى عشرة ركعة ، يصلي أربعا ، فلا تسلم عن حسنهن وطولهن ، ثم يصلي أربعا ، فلا تسلم عن حسنهن وطولهن ، ثم يصلي ثلاثا " (١٠) .

واته : هه‌رگیز پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه له په‌مه‌زان و نه‌ش له جگه له په‌مه‌زاندا له یانزه په‌کات زیاتری نه‌کردوو ، چوار په‌کاتی ده‌کرد مه‌پرسه سه‌باره‌ت به جوانی دريژيان ، پاشان چوار په‌کاتی ده‌کرد مه‌پرسه سه‌باره‌ت به جوانی و دريژيان ، پاشان سى په‌کاتی ده‌کرد .

٨ = وه بوى هه‌یه له وه ژماره‌یه‌ش که متر بکات ، نه‌گه‌ر ته‌نها یه‌ک په‌کاتی وتریش بکات به‌ته‌نها ، به به‌لگه‌ی کردوو و گوفتاری پیغه‌مبه‌ر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

سه‌باره‌ت به به‌لگه‌ی کرده‌وه : نه‌وه‌فه‌رموده‌یه که تییدا هاتوو : " سئلت عائشة رضي الله عنها : بكم كان رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يوتر ؟ قالت : كان يوتر بأربع " (١١) " (١٢) .

واته : پرسیار کرا له (عائشة) - خوی لى پازى بیټ - پیغه‌مبه‌ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ چه‌ند په‌کات وتری ده‌کرد ؟ نه‌ویش فه‌رموی وتره‌که‌ی چوار په‌کات و سى په‌کات ، وشه‌ش په‌کات و سى په‌کات ، و ده سئیزه په‌کات بووه ، و به که‌متر له حه‌وت په‌کات نویژی وتری نه‌ده‌کرد ، و نه‌ش له سیانزه په‌کات زیاتر نویژی وتری ده‌کرد .

وه سه‌باره‌ت به به‌لگه‌ی گوفتاری پیغه‌مبه‌ر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نه‌وه‌فه‌رموده‌یه که فه‌رمویه‌تی : " الوتر حق فمن شاء فليوتر بخمس ومن شاء فليوتر بثلاث ومن شاء فليوتر لواحدة " (١٣) .

واته : نه‌نجام دانی نویژی وتر پیویست و په‌وايه (حق) ، جا هه‌ر که‌سێک ویستی با به پینچ په‌کات وتر بکات ، و هه‌ر که‌سێکیش ده‌یه‌ویت با به سى په‌کات وتر بکات ، و هه‌ر که‌سێکیش ده‌یه‌ویت با به یه‌ک په‌کات وتر بکات .

خویندنی قورئان له‌شه‌و نویژدا

٩ = وه سه‌باره‌ت به خویندنی قورئان له نویژی په‌مه‌زان و شه‌وانی تریشدا ، پیغه‌مبه‌ر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هیچ سنوریکی دیاری نه‌کردوو تاوه‌کو زیاد و که‌می له‌سه‌ر نه‌کریت ، به‌لکو خویندوه‌که‌ی خوی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له‌م نویژده‌دا جیاواز بووه له دريژی و کورتیدا ، و جاری وا هه‌بووه له هه‌موو په‌کاتی‌کدا به‌قه‌ده‌ر : ﴿ يَا أَيُّهَا الْمَرْمَلُ ﴾ ی ده‌خوینده‌وه ، که نه‌ویش بیست نایه‌ته ،

(١٠) أخرجه الشيخان وغيرهما وهو مخرج في " صلاة التراويح " (٢٠ - ٢١) و " صحيح أبي داود " (١٢١٢) .

(١١) قلت : منها ركعتا سنة العشاء البعدية أو الركعتان الخفيفتان اللتان كان النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يفتح صلاة الليل بما على ما رجحه الحافظ أنظر " صلاة التراويح " (ص ١٩ - ٢٠) وثلاث وست وثلاث وعشر وثلاث ولم يكن يوتر بأقل من سبع ولا بأكثر من ثلاث عشرة) .

(١٢) رواه أبو داود وأحمد وغيرهما وهو حديث جيد الإسناد وصححه العراقي وهو مخرج في " صلاة التراويح " (ص ٩٨ - ٩٩) و (صحيح أبي داود) (١٢٣٣) .

(١٣) رواه الطحاوي والحاكم وغيرهما وهو حديث صحيح الإسناد كما قال جماعة من الأئمة وله شاهد فيه زيادة منكرة كما بينته في " التراويح " (ص ٩٩ - ١٠٠) .

وه هندی جاریش به قه دهر په نجا ئایه تی ده خوینده وه ، و دهیفرموو : " من صلی فی لیلة بمائة آية لم يكتب من الغافلین "

واته : هر که سیک له شه ویکدا به سه د ئایه ت شه و نویژ بکات له بی ناگایان نانوسریت .

وه له فرموده یه کی تریشدا هاتووہ : " ... بمتي آية فإنه يكتب من القانتین المخلصین " .

واته : به دو سه د ئایه ت شه و نویژی بکات ئه و له (القانتین : واته : ئه وانہی که به رده وامن له په رسته شه کانیان ، یان وه ستانه کانیان له په رسته شه کانیاندا دریزه خایه نه) و (المخلصین : ئه و که سانه ی که کاره کانیان ته نها له بهر په زامه ندی خوی په روه رداگار ئه نجام ده دن) دنوسریت .

وه پیغه مبه ری خوا صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ شه ویکیان که نه خوش بوو ، حهوت سوره ته دریزه که ی خوینده وه که سوره تی (البقرة) و (آل عمران) و (النساء) و (المائدة) و (الأنعام) و (الأعراف) و (التوبة) هن .

وه له باسی نویزه که ی (حذيفة) ی کوری (الیمان) دا صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له دوا ی پیغه مبه ری خوا وه صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ هاتووہ که پیغه مبه ر صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له یه ک پکاتدا سوره تی (البقرة) و (النساء) و (آل عمران) ی خوینده وه ته وه ، که به له سه ر خو و ئایه ت ئایه ت ده ی خوینده وه ^(۱۴) .

وه به (أصح إسناده) له ریگه ی (عمر) ه وه صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پیمان گه یشتووہ کاتیک که فرمانی به (أبي) ی کوری (کعب) کرد صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که نویژی ته راویح یانزه پکات به خه لکی بکات له په مه زاندا (أبي) صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ دو سه د ئایه تی قورئانی بو ده خویندن ، به شیوه یه ک ئه وانہی که له به دوایدا نویژیان ده کرد له بهر دریزی قورئان خوینده که ی خوین ددها به سه ر گوپال و دارده سته کانیان ، و نه ش ده گه پانه وه (واته : بو ماله کانیان) تا کو سه ره تاکانی گزنگ (الفجر) ^(۱۵) .

وه دیسانه وه له (عمر) ه وه به (صحیح) ی هاتووہ که بانگی قورئان خوینده کانی کرد له په مه زاندا ، و فرمانی کرد به خیرا ترینیان له خویندندا که سی ئایه ت بخوینیت ، و ناوه نده که یان بیست و پینج ئایه ت ، و له سه ر خو که یان بیست ئایه ت بخوینیت ^(۱۶) .

بویه له سه ر ئه و ووتانه ی پیشوو ئه گه ر که سیک نویژی به ته نها بو خوی ده کرد چه ندیک ده توانیت با نویزه که ی دریز بکاته وه ، و هروه ها ئه گه ر که سانیک به دوایدا نویژیان ده کرد و پاریش بوون له سه ر ئه و دریز کردنه وه یه ، ئه وه هر چه ند خویندنه وه که دریز تر بکاته وه باشتره ، به لام ئه وه نده ش زیاد ره وی تیدا نه کات له دریز کردنه وه که تا کو وای لی بیت شه وه که هه مووی خه ریکی شه و نویژ بیت جگه له به شیکی که می نه بیت ، ئه وه ش وه کو شوین که وتنی پیغه مبه ر صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که فرموویه تی : " وخیر الهدی هدی محمد " ^(۱۷) .

واته : خیرترین و چاکترین ریگه و پیباز ، ریگه و پیبازی (محمد) ه .

به لام ئه گه ر پیشو نویژی ده کرد بو که سانی تر ، ئه و پیویسته له سه ری که ئه وه نده دریزی بکاته وه که ئه وانہی له دوا ی نویژ ده که ن نارحه ت نه بن له بهر ئه و فرموده یه ی که پیغه مبه ر صَلَّى عَلَيْهِ وَسَلَّمَ تیدا فرموویه تی : " إذا قام أحدکم للناس فليخفف الصلاة فإن فيهم (الصغير) والكبير وفيهم الضعيف و (المريض) (وذا الحاجة) وإذا قام وحده فليطل صلاته ما شاء " ^(۱۸) .

^(۱۴) هذه الأحاديث كلها صحيحة مخرجة في " صفة الصلاة " (۱۱۷ - ۱۲۲) .

^(۱۵) رواه مالك بنحوه . انظر " صلاة التراویح " (ص ۵۲) .

^(۱۶) انظر تحريجه في المصدر السابق (ص ۷۱) ورواه عبد الرزاق أيضا في " المصنف " (۴ / ۲۶۱ / ۷۷۳۱) والبيهقي (۲ / ۴۹۷) .

^(۱۷) هو بعض حديث رواه مسلم والنسائي وغيرهما وهو مخرج في " أحكام الجنائز " (ص ۱۸) و " الإرواء " (۶۰۸) .

^(۱۸) أخرجه الشيخان واللفظ والزيادات لمسلم وهو مخرج في " الإرواء " (۵۱۲) و " صحيح أبي داود " (۷۵۹ و ۷۶۰) .

واته : نه گهر که سیک له نیوه شه و نویژی به خه لک ده کرد با نویژیکی سووکیان بۆ بکات ، چونکه له ناویاندا منداڵ و گهره و و لاوازیان تیدایه و نه خووش و خاوهن ئیشیشیان تیدایه ، وه نه گهر خوی به تهنهها شه و نویژی بۆ خوی ده کرد با چه ند ده توانیت نویژه که ی در یژ بکاته وه .

کاتی شه و نویژ (وقت القيام)

۱۰ = کاتی نویژی ته راویحیش له دوا ی نویژی شیوان (عیسا) وه ده ست پی ده کات تا کو کاتی نویژی به یانی ، له بهر نه و فهرموده یه ی پیغه مبه ر صَلَّى که فهرموویه تی : " إِنْ اللَّهُ زَادَكُمْ صَلَاةً وَهِيَ الْوَتْرُ ^(۱۹) فَصَلُّوْهَا بَيْنَ صَلَاةِ الْعِشَاءِ إِلَى صَلَاةِ الْفَجْرِ " ^(۲۰) .

واته : خوا ی گه وه ره نویژیکی بۆ زیاد کردوون ، که نه ویش نویژی وتره ، جا نه م نویژه له نیوان نویژی عیسا تا کو نویژی به یانی نه نجام بدن .

۱۱ = وه نه نجامدانی نویژ له کوتایی شه ودا باشتره بۆ که سیک که بوی بگو نجیت له بهر نه و فهرموده یه ی پیغه مبه ری خوا صَلَّى که فهرموویه تی : " مَنْ خَافَ أَنْ لَا يَقُومَ مِنْ آخِرِ اللَّيْلِ فَلْيُوتِرْ أَوَّلَهُ ، وَمَنْ طَمَعُ أَنْ يَقُومَ آخِرَهُ فَلْيُوتِرْ آخِرَ اللَّيْلِ ، فَإِنْ صَلَاةَ آخِرِ اللَّيْلِ مَشْهُودَةٌ ، وَذَلِكَ أَفْضَلُ " ^(۲۱) .

واته : هه رکه سیک ترسا له کوتایی شه ودا به ناگا نه یه ت با له سه ره تایی شه ودا وتره که ی بکات ، وه هه رکه سیکیش زانی که له کوتایی شه ودا به ناگا ده بیت با وتره که ی له کوتایی شه ودا بکات ، چونکه نویژی کوتایی شه و فیشته کان ناماده ی دهن ، و نه وهش باشتره .

۱۲ = وه نه گهر به راورد کردنی نویژه که له نیوان نه ودا بوو که له سه ره تایی شه ودا به جه ماعت بیکات باشتره ، یان له کوتایی شه ودا به تهنهها ، نه و نویژ کردنی به جه ماعت له سه ره تایی شه ودا باشتره ، چونکه نه مه یان شه و نویژی شه و یکی ته وای بۆ ده نوسریت وه ک له برگی (۴) دا ناماژهی پی دراوه ، به فهرموده یه کی (مرفوع : واته : دراوته پال پیغه مبه ر صَلَّى) ، و کرده وه ی ها وه لانیش له سه رده می (عمر) دا صَلَّى له سه ر نه مه بووه ، (عبدالرحمن) ی کو پی (عبدالقاري) بۆمان ده گپرتیه وه و ده لیت : " خَرَجْتُ مَعَ عُمَرَ بْنِ الْخَطَّابِ لَيْلَةَ فِي رَمَضَانَ إِلَى الْمَسْجِدِ فَإِذَا النَّاسُ أَوْزَاعٌ مُتَفَرِّقُونَ يَصَلِّي الرَّجُلُ لِنَفْسِهِ وَيَصَلِّي الرَّجُلُ فِيصَلِّي بِصَلَاتِهِ الرَّهْطُ فَقَالَ : وَاللَّهِ إِنِّي لَأَرَى لَوْ جُمِعَتْ هَؤُلَاءِ عَلَى قَارِيٍّ وَاحِدٍ لَكَانَ أَمْثَلُ ثُمَّ عَزَمَ فَجَمَعَهُمْ عَلَى أَبِي بِنِ كَعْبٍ قَالَ : ثُمَّ خَرَجْتُ مَعَهُ لَيْلَةَ أُخْرَى وَالنَّاسُ يَصَلُّونَ بِصَلَاةِ قَارِنِهِمْ فَقَالَ عُمَرُ : نَعَمْتُ الْبِدْعَةُ هَذِهِ ^(۲۲) وَالَّتِي يَنَامُونَ عَنْهَا أَفْضَلُ مِنَ الَّتِي يَقُومُونَ — يَرِيدُ آخِرَ اللَّيْلِ — وَكَانَ النَّاسُ يَقُومُونَ أَوَّلَهُ " ^(۲۳) .

^(۱۹) الحاشية : تسمى صلاة الليل كلها وترا لأن عددها وتر أي : عدد فردي .

^(۲۰) حديث صحيح أخرجه أحمد وغيره عن أبي بصرة وهو مخرج في " الصحيحة " (۱۰۸) و " الإرواء " (۲ / ۱۵۸) .

^(۲۱) أخرجه مسلم وغيره وهو مخرج في " الصحيحة " (۲۶۱۰) .

^(۲۲) **برای موسولمان** : بۆ تینگه یشتن له م برگیه ی پیشه و (عمر) صَلَّى ، نه م خالانه په چاو بکه :

أ = مه بهستی عمر صَلَّى له رسته ی " نعمت البدعة هذه " نه وه نیه که کرداره که ی عمر صَلَّى بیدعه بیت له زاراوه ی شه رعدا ، چونکه هه ر وه کو ناشکرایه بیدعه : شتیکی تازه یه ده خرتیه سه ر ئایینی ئیسلامی پیروژ و هپج بنه وایه کی له قورئان یان له سوننه ته کانی پیغه مبه ردا صَلَّى نیه ، به لام کرده وه که ی عمر صَلَّى بنه وای هه یه له سوننه تی پیغه مبه ردا صَلَّى به لام له ترسی فهرز بوونی وازی له پیئناوه ، وه که ترسی فهرز بوونی نه ما عمر صَلَّى نه و سوننه ته ی زیندوو کرده وه .

ب = به کار هینانی زاراوه ی (بیدعة) له لایه ن عمره وه صَلَّى به کار هینانیکی زمانه وانیه و هپچی تر ، جا به ناگه به له ووته ی نه و که سانه ی که ده لئین : نه مه به لگه یه له سه ر نه وه ی که (**بیدعه ی حه سه نه**) له ئاییندا هه یه !!!

واته : شه ویک له گه ل (عمر) ی کورپی (الخطاب) دا درچووم بؤ مزگهوت له رهمه زاندا ، که چی خه لکی هه رکئی بؤ خو و جیا جیا بوون ، که سیک نوښت بؤ خو ی دهکات به ته نها ، و یه کیک نوښت دهکات و چهند که سیک به دوایدا نوښت دهکات ، (عمر) فهرمووی : به خوا وا ده زانم نه گهر نه خه لکه له سهر یه ک قورئان خوین کویکه مه وه باشته ، ئینجا خو ی یه کلایی کرده وه و کویانی کردنه وه له سهر (ابي) ی کورپی (کعب) ، ده لیت : پاشان شه ویک ی تر له گه لیدا درچووم ، بینیمان خه لکی نوښتیان به دوا ی پیش نوښته که یانه وه ، (عمر) فهرمووی : باشته رین داهینرا و نه مه یه ، و نه وه ش که له سهر ی ده خه ویت باشته ره له وه ی که ئیستا نه نجامی ده دات ، مه به سستی کوتایی شه وه ، نه و کاته خه لکی شه و نوښتیان له سه ره تایي شه ودا ده کرد .

وه (زید) ی کورپی (وهب) ده فهرموویت : " کان عبد الله یصلي بنا شهر رمضان فینصرف بليل " (۲۴) .
واته : (عبدالله) نوښتی پی ده کردین له رهمه زاندا ، و به شه و ده گه رایه وه .

نه و شیواز (چونیتی) یانه ی که نوښتی ته راویحی پی ده کریت

۱۳ - نه مه م به دریتی له کتیبی (صلاة التراويح) دا (لاپه ره ۱۰۱ - ۱۱۵) باس کردوه و به باشی ده زانم پوخته که ی لیره دا باس بکه م بؤ نه وه ی ئاسانکاریه ک بیت بؤ خوینهر و بیرخستنه وه یه ک بیت بؤی :

شیوازی یه که م : سیانزه پکات ، به دوو پکاتی سووک ده ست پی دهکات ، که ووته ی هه لبرارده ش نه وه یه که نه و دوو پکاته سوننه ته که ی دوا ی نوښتی عیسا بیت ، یان دوو پکاتی تایبه تن شه و نوښتی پی ده ست پی ده کریت ، وه ک باس کرا ، پاشان دوو پکاتی زور دریت دهکات ، پاشان دوو پکاتی له وه کورت تر ، پاشان دوو پکاتی له مه کورت تر ، پاشان دوو پکاتی له مه کورت تر ، پاشان دوو پکاتی له وه کورت تر ، پاشان یه ک پکات وتر دهکات .

دووهمیان : سیانزه پکات دهکات ، له وانه هه شت پکاتیان له نیوان هه موو دوو پکاتیک سه لام ده داته وه پاشان به پینج پکات وتر دهکات دانانیشیت بؤ خویندنه وه ی ته حیات ، و سه لام دانه وه له پینجهم پکات نه بیت .

سی یه میان : یانزه پکات ، له نیوان هه موو دوو پکاتیک سه لام ده داته وه ، و به یه ک پکات وتر دهکات .

چواره میان : یانزه پکات دهکات ، چواریان به یه ک سه لام نه نجام ده دات ، پاشان چواری تریش به و شیوه یه ، پاشان سی پکات .

به لام ئایا له نیوان هه موو دوو پکاتیک له چوار پکاتی و سی پکاتیکدا داده نیشیت ؟ نه میان وه لامیک تیر و ته سه لمان نه دوزیوه ته وه دربارهی . به لام دانیشتن له سی پکاتیدا دروست نیه !! واته : دانیشتن بؤ ته حیات له (پکاتی دووهم) دا چونکه نه هی هاتووه دربارهی شوبه اندنی به نوښتی مه غریب .

پینجه میان : یانزه پکات دهکات ، له وانه هه شت پکاتی تیا یان له گه ل یه کدا نه نجام ده دات بی نه وه ی دابنیشیت له پکاتی هه شته م نه بیت ، پاشان ته حیات ده خوینیت و سه لاوات ده دات له سهر پیغه مبه ر ﷺ ، و پاشان هه لده ستیت

چونکه پیغه مبه ری خوا ﷺ فهرموویته ی : " کُلُّ بَدْعَةٍ ضَلَالَةٌ ، وَكُلُّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ " . خوا ی پهروه رداگار پاریزه ری من و ئیوه یش بیت له گو مپرای و گو مپرا بووان و گو مپرا که ران .

بووانه کتیبی : (علم أصول البدع) ل : (۱۲۶ - ۱۲۹) نووسینی : علي حسن الحلبي ، و (البدعة وأثرها السيء في الأمة) ل : (۲۲ - ۲۴) نووسینی : سليم الهاللي . (ماموستا : عدنان بارام) .

(۲۳) أخرجه البخاري وغيره وهو مخرج في " التراويح " (ص ۴۸) .
(۲۴) أخرجه عبد الرزاق (۷۷۴۱) وإسناده صحيح وقد أشار الإمام أحمد إلى هذا الأثر والذي قبله حين سئل : يؤخر القيام - أي التراويح - إلى آخر الليل ؟ فقال : (لا سنة المسلمين أحب إلي) رواه أبو داود في " مسائله " (ص ۶۲) .

وسه لام ناداته وه ، پاشان یه ک پکات وتر ده کات ، و سه لام ده داته وه ، نه مه نو پکات ، پاشان دوو پکاتی تر ده کات به دانیشته وه .

شه شه میان : شه ش پکات ده کات له هیچ پکاتیک له وانه دانیشیت له شه شه م پکات نه بیت ، پاشان ته حیات ده خوینیت و سه لاوات ده دات له سهر پیغه مبه روه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ده دات و ... هتد وه کو شیوازی پیشوو .

نه مانه نه و شیوازانن که له پیغه مبه روه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ پیمان گه شتوون به پیی ده قی فه رموده ، و ده کریت جوړی تریشی بو زیاد بکریت ، نه وه ش به وهی که له هر شیوازیک چند ده توانیت له پکاته کانی که م بکاته وه هه تاکو ده گاته یه ک پکات ، نه وه ش ئیش کردنه به گوفتاری پیغه مبه روه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ که پیشترا باس کرا که فه رموویه تی : " ... فمن شاء فليوتر بخمس ، ومن شاء فليوتر بثلاث ، ومن شاء فليوتر بواحدة " (۲۵) .

واته : هر که سیک ویستی پینج پکات وتر بکات ، و هر که سیش ویستی به سی پکات وتر بکات ، و هر که سیش ویستی به یه ک پکات وتر بکات .

جا نه م پینج پکاتی و سی پکاتیه ده توانیت به یه ک دانیشتن و یه ک سه لام دانوه نه نجامی بدات ، هه روه ک له شیوازی دووهدا پوون کراوته وه ، و ده توانیت له نیوان هه موو دوو پکاتیکدا سه لام بداته وه وه ک له شیوازی سییه م وهی تریشدا پوون کراوته وه ، و نه مه شیوان باشتره .

وه سه باره ت به نویژی پینج پکاتی و سی پکاتی به دانیشتن له نیوان هه موو دوو پکاتیک به بی سه لام دانوه نه مان بینیه نه و شیوازه جیگر و سه لمینرا بیت له پیغه مبه روه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وه بنه واش وایه که دروسته ، به لام له بهر نه وهی پیغه مبه ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قه ده غه ی کردوه که به سی پکات وتر بکریت ، و هوکاره که شی به وه هیناوته وه که فه رموویه تی : " ولا تشبهوا بصلاة المغرب " (۲۶) .

وه نه یشو بهینن به نویژی مه غریب .

بویه نه و کاته پیویسته له سهر نه و که سه ی که به سی پکات نویژی وتر نه نجام ده دات ، دووور بکه ویته وه له خو شوبهاندن به و نویژه ، نه وه ش له دوو پووه ده بیت :

یه که میان : سه لام دانوه له نیوان جووت (الشفع) و تاکی (الوتر) نویژه که دا ، و نه مه میان به هیتر و چاکتره (۲۷) .

نه وی تریان : به دانیشتن له نیوان جووت (الشفع) و تاکی (الوتر) نویژه که دا ، و خواش زانانتره .

(۲۵) أنظر الفقرة : ۸ ، ص ۱۶ .

(۲۶) أخرجه الطحاوي والدارقطني وغيرهما . أنظر " التراويح " (۹۹ و ۱۱۰) .

(۲۷) وتسمية الركعة بالتبراء لا أصل له بل هو خلاف السنة فقد كان ابن عمر يوتر برکعة فسأله رجل عن الوتر فأمره أن يفصل فقال : إني خشيت أن يقول الناس : إنها التببراء فقال ابن عمر : أسنة الله ورسوله تزيد ؟ هذه سنة الله ورسوله . رواه أبو خزيمة (۱۰۷۴) بسند صحيح .

قورئان خویندن له سی پکاتی وتردا :

۱۴ - سوننهت وایه که له پکاتی یه که می سی پکاتی وتردا : ﴿سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى﴾ بخوینیت ، و له دووه میدا : ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ و له سی یه میدا : ﴿قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ﴾ ، و هه ندیک جاریش : ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ﴾ ، و ﴿قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ﴾ ی له گه لدا زیاد بکات . و له فرموده ی (صحیح) یشدا هاتوو که جاریکیان پیغه مبه ر ﷺ سه د نایه تی له سوره تی (النساء) خویندوو هه له پکاتیکی وتردا (۲۸) .

دوعای (القنوت) و شوینه که ی :

۱۵ - و ه داوی نه وه ی که له قورئان خویندنه وه ده بیته وه و پیش کرنوش بردنی ، هه ندیک جار ئه و دوعایه ی قنوت ده خوینیته وه که پیغه مبه ری خوا ﷺ : (حسن) ی کوری (علی) - خویان لی رازی بیت - فی ر کردبو ، که ئه ویش بریتیه له : " اللهم اهديني فيمن هديت وعافني فيمن عافيت وتولني فيمن توليت وبارك لي فيما أعطيت وقني شر ما قضيت فإنك تقضي ولا يقضى عليك وإنه لا يذل من واليت ولا يعز من عاديت تباركت ربنا وتعاليت لا منجا منك إلا إليك " (۲۹) .

۱۶ - و ه دروسته دوعای قنوت داوی کرنوشیش بخوینیت ، و ه دروستیشه زیاده ی بخوینته سه ر به وه ی که تیدا دوعا و نه فره ت بکریت له بی باوه ران ، یان سه له واتی تیدا بدریت له سه ر پیغه مبه ر ﷺ یان دوعای تیدا بکریت بو موسلمانان له نیوه ی دووه می رهمه زاندا ، له به ر جیگیر بوونی هه موو ئه مانه له پیش نویره کانی سه رده می عمر ﷺ ، و ه له کو تایی فرموده که ی (عبدالرحمن) ی کوری (عبدالقاري) دا هاتوو که پیشتر له لاپه ره (....) باس کرا که تیدا هاتوو ، له نیوه ی دووه می رهمه زاندا نه فره تیان له بی باوه ران ده کرد و ده یانوت : " وكانوا يلعنون الكفرة في النصف : اللهم قاتل الكفرة الذين يصدون عن سبيلك ويكذبون رسلك ولا يؤمنون بوعدك وخالف بين كلمتهم وألق في قلوبهم الرعب وألق عليهم جزك وعذابك إله الحق " ، پاشان سه لاوات ده دات له سه ر پیغه مبه ری خوا ﷺ ، و چه ندی پی ده کریت دوعای خیر بو موسلمان بکات ، پاشان داوی لی خوش بوون بو ئیمانداران بکات .

و ه ده لیت : کاتیک که له نه فره ت کردن له بی باوه ران سه لاوات دان ده بووه وه له سه ر پیغه مبه ر ﷺ داوی لی خوش بوونی بو ئیماندارانی پیاوان و نافرته تان ده کرد ، و له داواکاریه که ی ده بووه وه و ده یوت : " اللهم إياك نعبد ولك نصلي ونسجد وإليك نسعي ونحفد (۳۰) ونرجو رحمتك ربنا ونخاف عذابك الجذ إن عذابك لمن عاديت ملحق " . پاشان (الله أكبر) ی ده کرد و سوژده ی ده برد (۳۱) .

چی ده لیت له کو تایی نویری وتردا :

۱۷ - و ه سوننهت وایه که له کو تایی نویره وتره که یدا ، پیش سه لام دانه وه بیت یان پاشی ، بلیت : " اللهم إني أعوذ برضاك من سخطك وبمغافاتك من عقوبتك وأعوذ بك منك لا أحصي ثناء عليك أنت كما أثنيت على نفسك " (۳۲) .

(۲۸) رواه النسائي وأحمد بسند صحيح (رواه النسائي وأحمد بسند صحيح) .

(۲۹) أخرجه أبو داود والنسائي وغيرهما بسند صحيح أنظر " صفة الصلاة " (ص ۹۵ و ۹۶ ط ۷) .

(۳۰) أي : نسرع .

(۳۱) رواه ابن خزيمة في " صحيحه " (۲ / ۱۵۵ - ۱۵۶ / ۱۱۰۰) .

(۳۲) صحيح أبي داود (۱۲۸۲) و " الإرواء " (۴۳۰) .

١٨ = وه کاتیک که سهلامی نویژه وتره که هی ده داته وه ده لیت : " سبحان الملك القدوس سبحان الملك القدوس سبحان الملك القدوس (ثلاثا) " ، و بمد بها صوته ويرفع الثالثة (٣٣) ، واته : وه دهنگی پیوه دريژ ده کاته وه ، و له سئیه میاندا دهنگی به رز ده کاته وه .

نه و دوو رکاته ی که پاش نویژی وتر ده کریت :

١٩ = وه ده توانیت دوو رکات نویژ بکات له بهر جیکیر بوون سه لماندنی له کرده وهی خودی پیغه مهری خواوه ﷺ (٣٤) ، به لکو بگره فه رمانی به ئوممه ته که هی کردووه به و دوو رکاته که که فه رموویه تی : " إن هذا السفر جهد وثقل فإذا أوتر أحدكم فليركع ركعتين فإن استيقظ وإلا كاننا له " (٣٥) .

واته : به راستی سه فه ر هیلای و قورسیه ، نه گه ر که سیکتان نویژی وتری کرد ، با به دوایدا دوو رکات نویژ بکات ، نه گه ر به ناگا هات نه وه چاکه ، وه نه گه ر نه ، نه و دوو رکاته ی بو ده نوسریت .

٢٠ = وه سوننه ته له و دوو رکاته دا سورته ی : ﴿إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زِلْزَالَهَا﴾ ، و سورته ی : ﴿قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ﴾ بخوینیت (٣٦) .

مانه وه له مزگه وت بو خوا په رستی

(الإعتكاف)

رپی پیدانی (مشروعیته) :

١ = مانه وه له مزگه وتدا سوننه ته له په مه زان بیټ یان له جگه له و له هر پوژیک ی تری سال بیټ ، و بنه په ت به لگه ش بو نه وه شدا فه رمووده ی خوا ی گه وره یه که فه رموویه تی : ﴿وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ﴾ (٣٧) ، واته : کاتیک که له مزگه وته کاندای ده میننه وه بو خوا په رستی ، له گه ل نه و ه مو فه رمووده (صحیح) انه ی ده رباره ی مانه وه ی پیغه مبهری خوا ﷺ هاتوون له مزگه وتدا ، که له کتیبی (المصنف) ی (ابن أبي شيبه) ، و (عبدالرزاق) دا باس کراون (٣٨) .

وه له پیغه مبهروه وه ﷺ ه وه جیکیر و سه لمینراوه که ده پوژی کو تایی مانگی (شوال) دا له مزگه وتدا ماوه ته وه بو خوا په رستی (٣٩) ، وه نه وش سه لمینراوه که (عمر) به پیغه مبهری خوا ی ﷺ فه رموو : " كنت نذرت في الجاهلية أن أعتكف ليلة في المسجد الحرام ؟ قال : (فأوف بندرك) فاعتكف ليلة " (٤٠) .

(٣٣) صحیح أبي داود : ١٢٨٤ .

(٣٤) رواه مسلم وغيره انظر (التراويح) (ص ١٠٨ - ١٠٩) .

(٣٥) رواه ابن خزيمة في " صحيحه " والدارمي وغيرهما وهو مخرج في " الصحيحة " وقد كنت متوقفا في هاتين الركعتين برهة مديدة من الزمن فلما وقفت على هذا الأمر النبوي الكريم بادرت إلى الأخذ به وعلمت أن قوله ﷺ : " اجعلوا آخر صلاتكم بالليل وترا " إنما هو للتخيير لا للإيجاب وهو قول ابن نصر (١٣٠) وترجم ابن خزيمة في صحيحه (٢ / ١٥٩) للحديث ب (باب ذكر الدليل على أن الصلاة بعد الوتر مباحة لجميع من يريد الصلاة بعده وأن الركعتين اللتين كان ﷺ يصليهما بعد الوتر لم تكونا خاصة للنبي ﷺ دون أمته) .

(٣٦) أخرجه ابن خزيمة (١١٠٤ - ١١٠٥) من حديث عائشة وأنس رضي الله عنهما بإسنادين يقوي أحدهما الآخر وأنظر " صفة الصلاة " (١٤٠) .

(٣٧) سورة البقرة : ١٨٧ .

(٣٨) كان هنا في الطبعة السابقة حديث في فضل " من اعتكف يوما ... " فحذفته لأنه تبين لي ضعفه بعد أن خرجته وتكلمت عليه بتفصيل في " سلسلة الأحاديث الضعيفة " (٥٣٤٧) فكشفت فيه عن علته التي كانت خفيت علي وعلى الهيتمي قبلي .

(٣٩) هو قطعة من حديث لعائشة رواه الشيخان وابن خزيمة في " صحاحهم " وهو مخرج في " صحيح أبي داود " (٢١٢٧) .

(٤٠) رواه الشيخان وابن خزيمة والزيادة للبخاري في رواية كما في " مختصره " (٩٩٥) وهو مخرج في " صحيح أبي داود " أيضا .

واته : له سه رده می نه فامی و جاهلیه تدا نه زرم کردبوو که شه ویک له مزگه وتی حرامدا (المسجد الحرام) بمینمه وه ؟
 نه ویش پیی فه رموو : " وه فا بکه به نه زره که ت به جی بینه ، به وهی شه ویک له مزگه وه ته که بمینه وه .

۲ = وه نه وهش که زیاتر جه ختی له سهر کرابیت که سوننه ته نه وهیه که له په مه زاندا بیت ، له بهر نه وه فه رموده یه ی
 که (أبو هريرة) ده یگ پیتته وه که :

" كان رسول الله ﷺ يعتكف في كل رمضان عشرة أيام فلما كان العام الذي قبض فيه اعتكف عشرين يوما " (٤١) .

واته : پیغه مبهری خوا له هه موو په مه زانیکدا ده پوژ له مزگه وتدا ده مایه وه بو خوا په رستی ، وه له و ساله که وه فاتا
 کرد بیست پوژ مایه وه له مزگه وت بو خوا په رستی .

۳ = وه چاکترین پوژیش کو تایی په مه زانه چونکه پیغه مبهر ﷺ له ده پوژی کو تایی په مه زاندا له مزگه وتدا ده مایه وه بو
 خوا په رستی ، تا کو کوچی دوا ی کرد (٤٢) .

مه رجه گانی :

۱ = دروست نیه نه نجامدانی جگه له مزگه وته کاندانه بیت ، له بهر فه رموده ی خوی گه وره که فه رموویه تی : ﴿ولا

تَبَاشِرُوهُنَّ﴾ (٤٣) وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ ﴿٤٤﴾ ، وه دایکه (عائشة) ش فه رموویه تی : " السنة في المعتكف أن لا يخرج إلا
 حاجته التي لا بد له منها ولا يعود مريضا ولا يمسه امرأته ولا يبشرها ولا اعتكاف إلا في مسجد جماعة والسنة فيمن اعتكف
 أن يصوم " (٤٥) .

واته : سوننه ت وایه بو نه وه که سه ی له مزگه وتدا ده مینیتته وه بو خوا په رستی که ده رنه چیت له مزگه وت بو پیویستی
 یه که نه بیت که ناچار ی بکات ، و سهر دانی نه خو ش نه کات ، و له ئافره ت نزی که نه بیتته وه ، وه مانه وش نابیت له مزگه وتیکدا
 نه بیت که جه ماعه تی تیدا ده کریت ، وه سوننه ت وایه بو نه وه که سه ی که ده مینیتته وه بو خوا په رستی که به پوژوو بیت .

۲ = وه پیویسته مزگه وته که مزگه وتیک بیت نوژی جومعه ی تیدا بکریت ، بو نه وه ی ناچار نه بیت که ده رچیت بو نوژی
 جومعه ، چونکه ده رچوون بو نوژی جومعه واجب له سهری ، له بهر فه رموده ی (عائشة) که له ریوایه تیک لیوه
 ده گپرنه وه که فه رموویه تی : " ... ولا اعتكاف إلا في مسجد جامع " (٤٦) .

واته : مانه وه نیه له مزگه وتدا بو خوا په رستی جگه له مزگه وتیک نه بیت که نوژی جومعه ی تیدا ده کریت .

پاشان فه رموده یه کی (صحیح) م دیته وه که به راشکاو ی ووشه ی (المساجد) که له ئایه ته که دا هاتوو تاییه ت
 ده کات به سی مزگه وته وه که : مزگه وتی مالی خوا (المسجد الحرام) ، و مزگه وتی پیغه مبهر ﷺ (المسجد النبوي) ، و

(٤١) رواه البخاري وابن خزيمة في " صحيحهما " وهو مخرج في المصدر السابق (٢١٢٦ - ٢١٣٠) .

(٤٢) رواه الشيخان وابن خزيمة (٢٢٢٣) وهو مخرج في " الإرواء " (٩٦٦) و " صحيح أبي داود " (٢١٢٥) .

(٤٣) أي لا تجامعوهن . قال ابن عباس : المباشرة والملازمة والمس جماع كله ولكن الله عز وجل يكتفي ما شاء بما شاء . رواه البيهقي (٤ / ٣٢١) بسند
 رجاله ثقات .

(٤٤) سورة البقرة : ١٨٧ ، قد استدلل الإمام البخاري على ما ذكرناه بهذه الآية . قال الحافظ : (ووجه الدلالة من الآية أنه لو صح في غير المسجد لم
 يخص تحريم المباشرة به لأن الجماع مناف للاعتكاف بالإجماع فعلم من ذكر المساجد أن المراد أن الاعتكاف لا يكون إلا في فيها .

(٤٥) رواه البيهقي بسند صحيح وأبو داود بسند حسن والرواية الآتية عن عائشة له .

(٤٦) روى البيهقي عن ابن عباس قال : إن أبغض الأمور إلى الله البدع وإن من البدع الاعتكاف في المساجد التي في الدور .

مزگه وتی قودس (المسجد الأقصى) ن ، نه ویش فه رموده یه یه که پیغه مبهری خوا تیدا فه رمویه تی : " لا اعتکاف إلا فی المساجد الثلاثة " (٤٧) .

واته : مانه وه له مزگه وتدا نابیت جگه له سئ مزگه وت نه بیت ، نه وانیش : مزگه وتی مائی خوا (المسجد الحرام) ، و مزگه وتی پیغه مبهر ﷺ (المسجد النبوي) ، و مزگه وتی قودس (المسجد الأقصى) ن .

وه نه مه بؤچوونی کومه لیکه له سه له ف له وانه که بهرچاوم که وتبیت ، وه کو (حذیفة) ی کوری (الیمان) ، و (سعید) ی کوری (المسیب) ، و (عطاء) ، به لام باسی مزگه وتی قودسی نه کردوه ، وه جگه له مانه ش ده لیت : به ره های له هر مزگه وتیکدا که نوپژنی جومعه ی تیدا بکریت ، وه کومه لیکه تریش پیچه وانه بوون ووتیان : نه گهر له مزگه وتی ماله که ی خویشی دابیت هر دروسته ، و شاراوش نیه که نیش کردن به وهی که له گه ل فه رموده ی پیغه مبهردا ﷺ گونجاوه باشته که بگریته بهر ، والله سبحانه وتعالی أعلم .

٣ = وه سوننه ت وایه بؤ نه و که سه ی که له مزگه وتدا ده مینیتته وه بؤ خوا په رستی به پوژوو بیت ، هه روه که له فه رموده که ی (عائشة) دا - خوی لی پازی بیت - باسکرا (٤٨) .

چی دروسته بؤ نه و که سه ی له مزگه وتدا ده مینیتته وه بؤ خوا په رستی (ما يجوز للمعتكف)

١ = دروسته ده ریچیت له مزگه وت بؤ دست به ناو گه یانندن ، و هه روه ها دروسته سه ری ده ریكات له مزگه وت بؤ نه وه ی بیشون و شان ه شی بؤ بکن ، (عائشة) - خوی لی پازی بیت - فه رمویه تی : " وإن كان رسول الله ﷺ ليدخل علي رأسه وهو (معتكف) في المسجد (وأنا في حجرتي) فأرجله (وفي رواية : فأغسله وإن بيني وبينه لعنبة الباب وأنا حائض) وكان لا يدخل البيت إلا لحاجة (الإنسان) إذا كان معتكفا " (٤٩) .

واته : پیغه مبهری خوا ﷺ سه ری ده کرده ژوره که مه وه ، و له و کاته ی که له مزگوتدا بوو بؤ خوا په رستی ، و منیش له ژوره که ی خومه وه بووم ده شور و بوم شان ه ده کرد ، (وه له ریوایه تیکی ترده هاتوه : منیش بوم ده شور و له نیوان من و نه ودا ته نها ده رگای ماله که م بوو ، و منیش له حه یزدا بووم) وه نه گهر له مزگه ت بمایه ته وه بؤ خوا په رستی نه ده هاته ماله وه ، مه گهر بؤ پیویستی مرقه نه بیت .

٢ = وه دروسته بؤ نه و که سه ی که له مزگه وت ده مینیتته وه بؤ خوا په رستی و جگه له ویش که له مزگه وتدا دست نوپژ بگریت له بهر ووته ی پیاویک که خزمه تی پیغه مبهری کردوه ﷺ که فه رمویه تی : " توضع النبي ﷺ في المسجد وضوءا خفيفا " (٥٠) .

واته : پیغه مبهر ﷺ له مزگه وتدا دست نوپژنی گرت ده ست نوپژنیکی سووک .

٣ = وه ده توانیت چادریکی (خیوه یه کی) بچووک له کؤتایی مزگه وته که دا هه لدات بؤ نه وه ی تیدا بمینیتته وه بؤ خوا په رستی ، چونکه (عائشة) - خوی لی پازی بیت - : " كانت تضرب للنبي ﷺ خباء (٥١) إذا اعتكف وكان ذلك بأمره ﷺ " (٥٢) .

(٤٧) أخرجه الطحاوي والإسماعيلي والبيهقي بإسناد صحيح عن حذيفة ابن اليمان رضي الله عنه وهو مخرج في " الصحيحة " (رقم ٢٧٨٦) مع الآثار الموافقة له مما ذكرنا أعلاه وكلها صحيحة .

(٤٨) رواه البيهقي بسند صحيح وأبو داود بسند حسن وقال الإمام ابن القيم في " زاد المعاد " : (ولم ينقل عن النبي ﷺ أنه اعتكف مفطرا بل قد قالت عائشة : لا اعتكاف إلا بصوم ولم يذكر سبحانه الاعتكاف إلا مع الصوم ولا فعله ﷺ إلا مع الصوم فالقول الراجح في الدليل الذي عليه جمهور السلف أن الصوم شرط في الاعتكاف وهو الذي كان يرححه شيخ الإسلام أبو العباس ابن تيمية) .

(٤٩) رواه الشيخان وابن ابي شيبة وأحمد والزيادة الأولى لهما وهو مخرج في " صحيح أبي داود " (٢١٣١ - ٢١٣٢) .

(٥٠) رواه البيهقي بسند جيد وأحمد (٥ / ٣٦٤) مختصرا بسند صحيح .

واته : خپوه تپکی بؤ پیغه مبهه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ه لدا کاتیک که بؤ خوا په رستی مایه وه له مزگهوت به مهستی خوا په رستی ، وه نه و کرداره ش به فرمانی پیغه مبهه بوو صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ .

وه جاريکیان له (قوبیه) یه کی بچوکی تورکیدا مایه وه که حه سیریک درابوو به به رده میدا ^(۵۳) .

مانه وهی نافرته له مزگهوت بؤ خوا په رستی

و سهردانی میړده که ی له مزگهوتدا :

۴ = دروسته بؤ نافرته سهردانی میړده که ی بکات که پیاوه که ی له مزگهوتدا مابیته وه بؤ خوا په رستی ، و بؤ پیاوه که شی دروسته که خیزانه که ی تا دهرگای مزگهوت په وانه بکات ، له بهر ووتی (صفیه) - خوی لى رازی بیت - که فهرموویه تی : " کان النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ معتکفا (في المسجد في العشر الأواخر من رمضان) فأتيته أزوره ليلا (وعنده أزواجه فرحن) فحدثته (ساعة) ثم قمت لأنقلب (فقال : لا تعجلي حتى أنصرف معك) فقام معي ليقبني وكان مسكنها في دار أسامة بن زيد (حتى إذا كان عند باب المسجد الذي عند باب أم سلمة) فمر رجلا من الأنصار فلما رأيا النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أسرعا فقال النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ : (على رسلكما إنما صفية بنت حبي فقالا : سبحان الله يا رسول الله قال : إن الشيطان يجري من الإنسان مجرى الدم وإني خشيت أن يقذف في قلوبكما شرا أو قال : شيئا " ^(۵۴) .

واته : پیغه مبهه ری خوا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له ده پوژنی کوتایی په مه زاندا مابووه وه له مزگهوتدا بؤ خوا په رستی ، منیش به شه وه هاتم بؤ سهردانی ، له و کاته دا خیزانه کانی له لای بوون و پوشتن ، ماوه یه که له گه لیدا بووم ، پاشان هه ستام بگه پیمه وه ، فهرمووی : په له مه که بؤ نه وه ی له گه لندا بپم ، له کاتیکدا که له لای دهرگای مزگهوت بووین له لای دهرگای مالی (أم سلمة) ه وه ، دوو پیاو له نه نصار تپه پ بوون . کاتیک پیغه مبهه ریان بینی صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ په له یان کرد . پیغه مبهه ریش صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فهرمووی : په له مه که ن له سهر خوتان ، نه وه ی که له گه لمدایه (صفیه) هی کچی (حیي) ه ، نه وانیش ووتیان : پاکی بؤ خوی په روه ردگار نه وه چی ده لیت !! نه ویش فهرمووی : شهیتان به ناو پیره وه ی خوینی نه وه کانی ناده مدا دیت و دهروات منیش ترسام خراپه یه که یان شتیک بخاته دلنانه وه .

به لکو دروست و په واشه بؤ نافرته که له گه ل میړده که ی دا له مزگهوت بمینیته وه ، یان به ته نها بمینیته وه ، له بهر فهرمووده که ی (عائشة) - خوی لى رازی بیت - که ده فهرموویت : " اعتكفت مع رسول الله صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ امرأة مستحاضة (وفي رواية أنها أم سلمة) من أزواجه فكانت ترى الحمرة والصفرة فرما وضعنا الطست تحتها وهي تصلي " ^(۵۵) .

واته : نافرته تپکی (مستحاضة : واته : نه و نافرته ته ی خوینی زیاد له سهر خوینی حه یزه که ی یان زه یسانیه که ی خوینی لى به رده وامه) له خیزانه کانی پیغه مبهه صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له گه ل پیغه مبهه ردا صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ له مزگهوتدا مایه وه (له پیاوه تیکدا هاتووه : نه و نافرته (أم سلمة) ه بووه و سووراو و زهرداوی هه بوو ، له وانه شه ته شتیکمان له ژیری داده نا له کاتی نوپژکردنه که یدا . وه هه روه ها ده یفه رموو : " کان النبي صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يعتكف العشر الأواخر من رمضان حتى توفاه الله ثم اعتكف أزواجه من بعده " ^(۵۶) .

^(۵۱) الخباء : أحد بيوت العرب من وبر أو صوف ولا يكون من شعر ويكون على عمودين أو ثلاثة . " نهاية " .

^(۵۲) رواه الشيخان من حديث عائشة و فعلها للبخاري والأمر لمسلم وتقدم تخريجه (ص ۳۴) التعليق (۲) .

^(۵۳) هو طرف من حديث لأبي سعيد الخدري رواه مسلم وابن خزيمة في " صحيحيهما " وهو مخرج في " صحيح أبي داود " (۱۲۵۱) .

^(۵۴) أخرجه الشيخان وأبو داود والزيادة الأخيرة له وهو مخرج في " صحيح أبي داود " (۲۱۳۳ و ۲۱۳۴) .

^(۵۵) رواه البخاري وهو مخرج في " صحيح أبي داود " (۲۱۳۸) والرواية الأخرى لسعيد بن منصور كما في " الفتح " (۴ / ۲۸۱) لكن سماها الدارمي (۱ / ۲۲) : (زينب) . والله أعلم .

^(۵۶) أخرجه الشيخان وغيرهما وسبق تخريجه (ص ۳۵) التعليق رقم (۲) .

واته : پیغه مبهری خوا صلی اللہ علیہ وسلم له مزگه وتدا ده مایه وه له دهی کۆتایی پرمه زاندا تا ئه و کاته ی وه فاتی کرد ، پاشان خیزانه کانی له مزگه وت ده مانه وه .

ده لیم : ئەم فەرمووده یه به لگه یه له سهر دروستی و پره وایی مانه وه ی ئافره تان له مزگه وت بۆ خواپه رستی ، و گومانیش له وه دا نیه که ئەمه به نده به پێیداتی خاوه نه کانیانه ، له گه ل نه بوونی فیتنه ، و نه بوونی خه لوه ت له گه ل پیاواندا ، له بهر هه مو ئه و به لگه زۆرانه ی که له و باره یه وه هاتوون ، له گه ل ئه و بنه وا فیهه ش که ده لیت : (درء المفاسد مقدم علی جلب المصالح) .

واته : پالتانی خراپه کان پیش خراوه له سهر به ده ست هینانی چاکه کان .

٥ = وه جووت بوون له گه ل خیزاندا به تالی ده کاته وه له بهر فەرمووده ی خوا ی گه وره که فەرموویه تی : ﴿وَلَا تَبَاشِرُوهُنَّ

وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ﴾^(٥٧) .

وه (ابن عباس) فەرموویه تی : " إذا جامع المعتكف بطل اعتكافه ، واستأنف " ^(٥٨) .

واته : ئەگه ر ئه و که سه ی که ده مینیتته وه بۆ خواپه رستی له گه ل خیزاندا جووت بوو ئه و مانه وه که ی به تال ده بیته وه ، و ده بیته سهر له نوێ ده ست پی بکاته وه .

وه هه یچ قه ره بوکردنیک (یان : که فاره تیک) ی له سهر نیه ، له بهر ئه وه ی هه یچ به لگه یه کمان له پیغه مبه ر صلی اللہ علیہ وسلم و هاوه لانیه وه پی نه گه یشتوه له و باره یه وه .

پیدا چوونه وه ، و پاککردنه وه ، و زیادکردنی سوودی نوێ بۆ ئەم کتیبه ته واووو ، به پینووسی نووسه ره که ی ، له بهر به یانی پۆژی یه که شه مه (٢٦ / رجب / ١٤٠٦ ک) .

وصلی اللہ علی محمد النبی الأمی ، وعلی آله وصحبه وسلم .

عمان - الأردن

نووسینی : محمد ناصرالدین الألبانی

مالیه رب به هشت

www.ba8.org

له دعای خیر بی به شمان مه که ن

^(٥٧) سورة البقرة : ١٨٧ .

^(٥٨) رواه ابن أبي شيبه (٣ / ٩٢) و عبدالرزاق (٤ / ٣٦٣) بسند صحيح ، والمراد من قوله : " استأنف " أي أعاد اعتكافه .